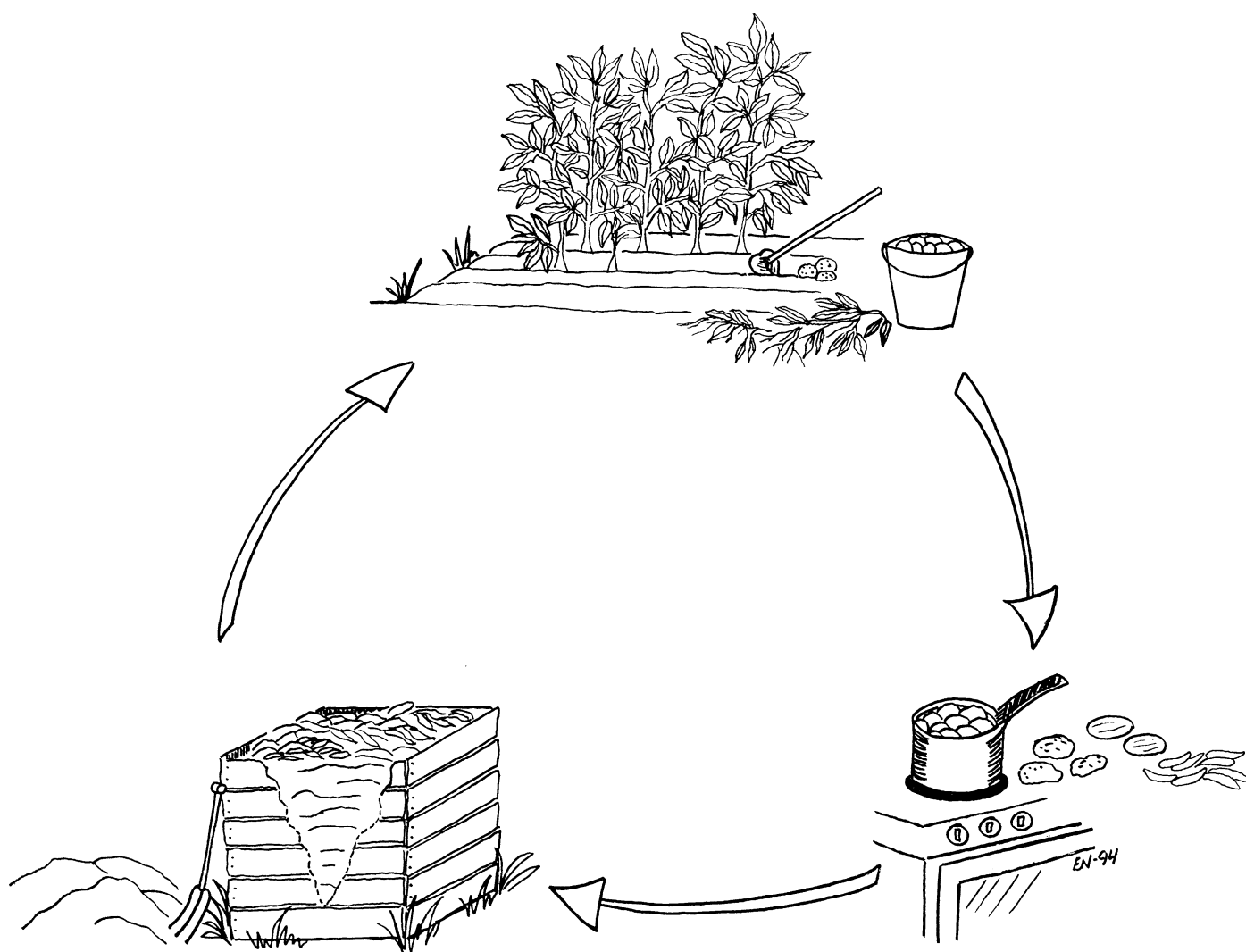

ATT KOMPOSTERA

**Information om kompostering av trädgårds- och matavfall
från
Piteå kommuns Miljö- och byggkontor och
Piteå Renhållning & Vatten**

KOMPOSTERA

Var med och slut kretsloppet!

Kompostera är att återvinna - växtnäring!

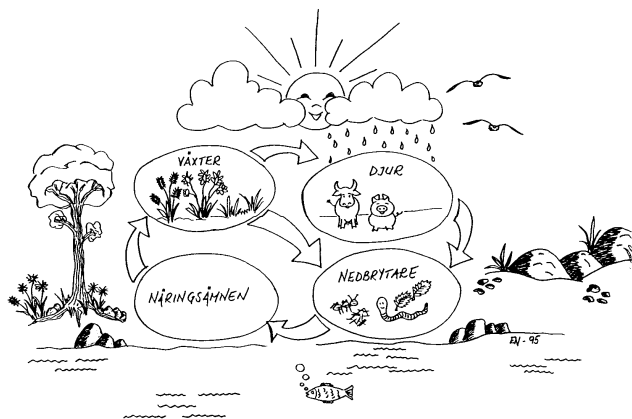
Kompostera är ett bra sätt att hjälpa naturen ta tillvara näringsämnen i avfallet.

Du får i gengäld en näringsrik jord att förbättra trädgården med. Därmed är Du med och sluter cirkeln, *kretsloppet!*

Kretslopp

Kompostering innebär att bryta ned organiskt avfall i en syrerik miljö med hjälp av markdjur och mikroorganismer.

Vid nedbrytningen sker en värmeutveckling samtidigt som koldioxid och vatten bildas. Näringsämnen som kväve, fosfor och kalium frigörs och blir tillgängliga för växterna.

Kompostmetoder

Trädgårdskompost

Trädgårdsavfall kan komposteras direkt på marken eller i någon form av behållare. Bästa kompostplatsen är ett skuggigt, vindskyddat hörn av trädgården. Beräkna upp till tre år för att få färdig kompost. Trädgårdsavfallet bryts ned fortare om Du blandar i färskt gräs och/eller vegetabiliskt avfall från köket (t ex potatisskal)

Varmkompost

Använd gärna en isolerad behållare för att få snabbare värmeutveckling och nedbrytning, samt för att kunna kompostera under en större del av året. För att kompostera matavfall skall komposten vara säker för intrång av skadedjur. Matavfallet täcks och blandas upp med t ex fint spån eller trädgårdsavfall (undvik färskt gräs)

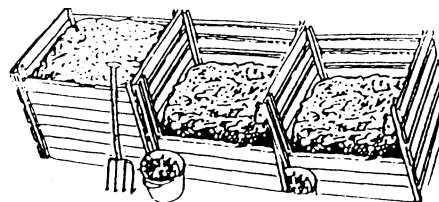
Maskkompost

Matavfall kan även brytas ned med hjälp av maskar. Det går bra att använda staplingsbara drick- eller brödbackar. Läs mer om maskkompostering i vår broschyr "Egen maskkompost"

Bygg din egen kompost

Trädgårdskompost

Du kan tillverka en kompostbehållare för trädgårdsavfall med relativt enkla medel.

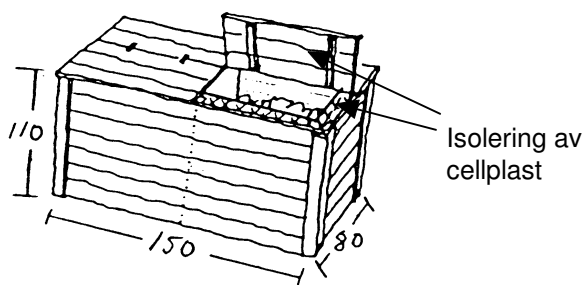

En träram, gärna av gran, ej tryckimpregnerad, med måtten 1x3 m med en spalt på 1 cm mellan spjälorna. Dela in tre fack med en demonterbar front enligt bilden. Lämplig höjd är 80-90 cm.

Varmkompost

Du kan bygga Din egen varmkompost genom att isolera behållaren och ordna ett finmaskigt nät så att skadedjur inte kan komma åt innehållet.

En varmkompost kan med fördel ha två fack för att efterkompostera i det första medan det andra fylls, samt en lätt borttagbar vägg för att underlätta tömningen. Exempel:

Vad kan komposteras

Allt trädgårdsavfall. Undvik sjuka växter och ogräs som gått i blom eller har frö, om inte komposten når upp till höga temperaturer.

Frukt- och grönsaksrester

Kaffe- och tesump, kaffefilter och tepåsar.

Hushållspapper, äggkartonger

Matavfall som potatis, spaghetti, äggskal, fisk och kött (färskt, kokt, stekt, rökt)...

Du får kompostera matavfall om Du gör det på ett sätt så att sanitär olägenhet inte uppstår. Avvakta gärna med kött och fiskrester tills Du kan tekniken.

Kompostera inte

Förpackningar som är belagda med vax-, aluminium- och/eller plastskikt.

Dammsugarpåsar - dammet kan innehålla tungmetaller.

Blöjor, bindor, kondomer

Cigarettfimpar, snus, vedaska

Kol/Kväve kvot C/N

Förhållandet mellan kol och kväve bör vara ca 30:1

Material		C/N	
Köttrester	Lite kol	2:1	Mycket kväve
Isbergssallad		13:1	
Matavfall		15:1	
Gräsklipp		20:1	
Potatis		23:1	
Frukt/Grönsaker		30:1	
Torvmull		50:1	
Löv		50:1	
Halm		50:1	
Multnat sågspån		200:1	
Färskt sågspån	Mycket kol	500:1	Lite kväve

Hur gör jag?

Sönderdela

Finfördela avfallet för att få fler angreppsytor och därmed en effektivare nedbrytning.

Blanda och variera

Blanda olika material. Matavfall och gräsklipp som båda är kväverikt material varvas med något kolrikt som fint spån, bark, halm, löv, eller annat trädgårdsavfall.

En tumregel:

$$\begin{matrix} \text{MATAVFALL} \\ 3 \end{matrix} + \begin{matrix} \text{STRÖ} \\ 1 \end{matrix}$$

Rätt fukthalt

Komposten får varken bli för blöt eller för torr. Den ska kännas som en urkramad svamp. Är den för torr, tillför vatten skvättvis och rör om, så att materialet blir genomfuktat. Är den för våt, blanda in material som suger åt sig fukt som t ex fint spån eller okalkad torvmull.

Låt luften cirkulera

Det ska finnas luft i komposten för att undvika förruttelse. Lägg gärna i grovt material (kvistar o dyl.) i botten av behållaren och blanda sedan i lite grövre material då och då.

Färdig kompost

Du har nu ett bra jordförbättringsmedel som kan användas till:

Toppdressing av gräsmattan (5-10 l/m²).
Gödslar och motverkar mossbildning.

Jordförbättrare. Myllas ned i rabatten och trädgårdslandet.

Planteringsjord. Bör blandas upp med vanlig jord - 1:5 kompost/jord.

Har du problem med komposten?

Det händer ingenting

Om komposten inte är varm måste Du hjälpa till att öka aktiviteten. Vänd, lufta och känn att komposten är lagom fuktig. Tillsätt eventuellt något kväverikt material.

Myror är oftast ett tecken på torr kompost och/eller låg aktivitet.

Det luktar illa

Om komposten är för våt och kompakt uppstår förruttelse. Gräv om och tillför spån, torvmull o dyl. som torkar och luckrar upp i komposten.

Ohyra

Larver kan förekomma om temperaturen stiger långsamt. Öka aktiviteten genom att vända om i komposten och förbättra kol/kväve-balansen.

Larverna dör vid temperaturer över 45° C.

Har du fruktflugor blanda om i komposten och täck ordentligt. Täck extra noga sommartid. Lite fruktflugor kan vara positivt! De är bevis på att det inte finns bekämpningsmedel i komposten.

Praktiska tips!

Skaffa en ordentlig grep för att gräva om i komposten

När du sorterar ut matavfallet i köket:

Finfördela så mycket som möjligt på en gång

Använd en innerhink som är perforerad för att sila bort onödigt vatten

Har Du lite matavfall kan Du samla det i en mjölkförpackning.

Lästips!

Källsortera och kompostera, Karl-Gustaf Björk

Kompostering, Karin Persson

Daggmasken i trädgård och jordbruk, Walter Buch

Anton i trädgårdslandet, Görel Kristina Näslund/Lars Klinting

Lottas nya kompostråd, Lotta Lanne

Var med och slut kretsloppet!